

Taklidî imandan tahkikî imana

Ayşenur Aydoğdu: “22. Söz 10. Bürhan’da yer alan şu ifadeyi nasıl anlayabiliriz? Örnekle izah edebilir misiniz? ‘Zeval bulan eşya ile beraber esbabları dahi kayboluyor. Hâlbuki onların arkasından, onlara isnat ettiğimiz şeyler, tekrar oluyor...”

Tevhide Göre Esbabın Yeri Neresidir?

Yirmi İkinci Söz, imanı taklitten tahkike çıkararak Risale-i Nur’un kuvvetli ve parlak tevhid derslerinden birisidir. Şirki katlediyor. Küfrü idam ediyor. Tabiatı defediyor. Esbabı tard ediyor. İmanı tahkikî bürhanlarla gerçek imana yükseltiyor.

Esbap, taklidî imanların geçmekte zorlandığı bir sinsi engeldir. Tevhid inancının ilk sınıdığı yerdir. Çünkü insan esbaba muhtaç kılınmıştır. Bu sebeple işlerini esbapla görüyor, dünü esbapla tartıyor, yarını esbapla plânlıyor! Ama esbaptan tevhide geçmekle de emr olunmuştur. Kur’ân şöyle uyarıyor: “Hiçbir şey hakkında, “Ben bunu yarın yapacağım” deme. Ancak “Allah dilerse (inşallah) yapacağım” de.”¹

Esbap kudrete perdedar kılındığı için, esbap kapısını çalmak vaciptir; bu tamam!

Esbap kapısından içeri girdiğimizde ise bulduğumuz şey rahmet olacaktır. Rahmet Allah’a aittir. Bunu unutmamalıyız.

Esbabın gerçekte tesir etme ve yaratma gücü yoktur. Bu sebeple aç iken rızık, hasta iken şifayı, dertli iken devayı, üzüntülü iken teselliye esbapta aramaktan kaçınmalı; varsa esbap kapısını çalarak doğrudan rahmeti bulmalı, doğrudan Allah’a (cc) ulaşmalıdır.

Bediüzzaman esbabın lâıyk olduğu yeri veciz biçimde şöyle ifade etmiştir:

“İzzet ve azamet ister ki, esbap perdedar-ı dest-i kudret ola aklın nazarında.

Tevhid ve celâl ister ki, esbap ellerini çeksinler tesir-i hakikîden.”²

Giden Eşya Esbabı İle Gidiyor

Bediüzzaman, yaratılış karşısında esbabın yetkisizliğini Onuncu Bürhan’da, güneşin

kabarcıklarla olan ilişkisini örnek vererek açıklıyor. Irmağın kabarcıkları esbabıyla birlikte geçtiği halde, her gelen kabarcık güneşin ışığını yeniden yansıtıyor. Bunun sebebi, giden kabarcık değil; güneş ışığının her yeni kabarcığa yeniden yansımadır.

Bahsettiğiniz cümle bunu ifade ediyor. Örneklere geçelim:

Meselâ son baharda onca bitkiler ve hayvanlar ölüyorlar. Ardından kış geliyor ve bu hayvanları ve bitkileri yeniden hayata döndürecek bütün esbap da devreden çıkıyor. Tohumlarda yeni bitkilerin hayat özetlerinin muhafaza edilmesi bir rahmet tecellisidir. Fakat bu bir sebep sayılmamalı. Çünkü aslında şiddetli kışın “esbap” olarak bu tohumları çürütmesi lâzımdı. Eğer çürütmüyorsa, burada rahmet, kudret, irade gibi ilâhî sıfatların hâkimiyetinden söz edilir. Esbaptan söz edilmez. Çünkü esbaba kalsaydık bu tohumların çürümesi, ağaçların kuruması, hayatın sönmesi lâzımdı. Burada esbabı tesirsiz kılan bir güç var ve bu gücü bu zamana kadar hikmet-i beşeriye henüz anlamamıştır.

Tohumdaki Hayat Ukdesi Rahmettendir

Keza ilkbahar geldiğinde esbap yeniden hazırlanıyor. Eski esbap yok; eski esbap ölmüş. Yeni esbap yeniden yaratılıyor. Meselâ bahar güneşi, yağmur, cemreler, toprağın ısınması gibi şeyler evet esbaptır, ama bunların hiçbirisi gücünü toprakta çıtlamayı bekleyen tohumdan almıyor. Doğrudan Kudret-i İlâhiyeden alıyor. Dolayısıyla tohum, baharın gelmesi için esbap olmuyor. Bahar yeniden yaratılıyor ve tohumda rahmet tarafından muhafaza edilen hayat baharda çıtlayıp çıkıyor. Tohumu esbaptan sayamayız. Çünkü onu oraya rahmet saklamıştır. Eğer birileri tohumu esbaptan sayarsa, bu defa tohuma hayat ukdesinin nasıl saklandığının biyolojik ve kimyasal açıklamasını da yapması gerekir. Bu açıklamayı ise koca koca bilimler hâlâ yapabilmiş değildir!

Anlaşıyor ki, biyoloji, zooloji, kimya veya ziraat bilimi gibi nice bilim ve felsefe, kaba bir gözlükle inceleme yapıyorlar. Çekirdeğin nasıl çıtlayıp hayata dönüştüğü bu güne kadar açıklayan bir bilim dalı olmamıştır.³ Çünkü hayat, esbaptan atlayarak, doğrudan Hayy-ı Kayyum’dan geliyor.⁴

Dipnotlar:

- 1- Kehf Sûresi, 23, 24.
- 2- Bediüzzaman, Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2008, s. 22.
- 3- Bediüzzaman, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2004, s. 822.
- 4- Bediüzzaman, Lem’alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2005, s. 919.